

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17

Naročnina četrletno 15 Din

za pol leta 30 Din

za vse leto 60 Din

Posamezne številke 1,50 Din

Za inostranstvo celoletna naročnina 90 Din

Ljubljana, 4. septembra 1936.

Upravištvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17

Poštočerkovni račun:

Ljubljana št. 16.176

Rokopisov ne vračamo

Oglasi po tarifu

Tiska Zadruga tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Moj greh

Izповed obmejnega Slovencea

Priobčujemo to izповed slovenske duše brez vsake pripombe. Ured.

Ta izповed naj bo moj zagovor. Tudi drugim se je godilo kakor meni. Tudi zanje to pišem. Moje ime ni važno, lahko bi bil to pisal tudi kdo drugi. Naj bo to ob enem opomin pravičnikom med mladino, da ne bodo preostri v svoji sodbi. Ni še vsak Judež, ki je kedaj kot Slovenec zgrešil pot in ni še vsak zavržen človek.

Izhajam iz uradniške družine. Vzgojen sem bil v nemških zavodih. Zapostavljanje Slovencev je kmalu zbudilo v meni ključovalnost in ponos mlade duše. Zgodaj sem začel misliti svoje misli. Slovenstvo mi je bila usoda in obveza. Ko bi bil naš narod zadnji in najbolj zavržen na svetu, bi se bil z enako odločnostjo priznaval k njemu. Sovraštva do Nemcev nisem čutil, ti mi tudi niso odrekali spoštovanja. Mrzil pa sem nemškutarje, trpel zaradi njih in sram me je bilo zanje. Kot človek se nisem čutil nikdar preziranega, ker mi je bil vsak občutek manjvrednosti tuj. Za žalitve sem si poiskal zadoščenje. Sam se ne spominjam, da bi bil kdaj žalil Nemca zaradi nemštva. Sovražil sem krivico in je nisem hotel prizadeti drugim. Narodnega nasprotnika nisem malil in podcenjeval, učil sem se od njega in tekmoval z njim. Hodil sem v narodnem oziru svojo ravno pot brez popuščanja in brez pomisleka, pripravljen za vsako tveganje.

Kot zrelega moža sta me zajela vojna in prevrat. Do takrat si nisem mogel v narodnem oziru očitati nobene nedoslednosti, vojni in prevratni dogodki pa so me vrgli iz tira. Vzrokov je lahko več, a ne vem, kateri je bil odločilen. Mogoče je v meni ostanek tistega duha, ki so se ga moji slovenski predniki navzeli v dobi tisočletnega suženjstva, mogoče je vzgoja le zapustila v meni nekaj temnih sledov; verjetno je pa tudi, da je krivda v prerabljeni povezanosti mojega duhovnega razvoja s kulturnim življenjem in ustvarjanjem slovenskega duha. Kljub temu, da sem se z ljubeznijo poglobljal v dela naših genijev, morda slovenstvo le ni bilo tako organsko spojeno z mojim duhovnim življenjem, da bi me bilo povsem nezavedno priklepalo nase, kakor kmeta, ki je pove-

zan s svojo zemljo in s svojimi izročili. Slovenci na severni meji nismo imeli in še do danes nimamo pravega kulturnega središča in ognjišča. To je veliko zlo.

V svetovni vojni so bile vse moje simpatije povsem naravno od prvega dne na strani nasprotnikov Avstrije. Obmejni Slovenci smo se zavedali, da bi pomenila zmaga osrednjih sil začetek najbrutalnejše germanizacije. Položaj Slovencev je bil že pred vojno na severni meji dovolj težak. Kljub večji plodovitosti je bil slovenski življenjski stalno v ohrambi in je relativno nazadoval. Na srbskih bojiščih se je določala tudi naša usoda. Takrat se je zdelo, da postaja vseslovenska misel živa realnost. Nemci sami so vrgli v svet geslo o boju germanstva proti slovanstvu. Ideja slovenske in južnoslovenske skupnosti je prevzemala tudi trezne duhove. Tla so bila dobro pripravljena. V Avstriji so bili navezani slovanski narodi drug na drugega in sokolska vzgoja je gojila slovansko bratovstvo. Na samostojno politično življenje Slovencev nismo resno mislili. Bili smo povsem apolitičen narod. Za prevrat nismo bili prav nič pripravljeni. Srbska vojska nam je morala pomagati na Koroškem in mnenje je bilo takrat razširjeno, da je samo strah pred njo ustavil prodiranje Italijanov v slovensko ozemlje. Čutili smo vso svojo šibkost in potrebo po močni opori. Na razmerje Hrvatov do Srbov smo gledali Slovenci z malimi izjemami z očmi vseslovana in hrvaškega separatizma nismo razumeli.

Kot politični neboljenci smo stopili v novo državo. Njeno ureditev smo si predstavljali vsak po svoje. Zame je bila federalna oblika samoumevnost. Vidovdanska ustava je bila zame prvo razočaranje. A saj smo v demokratični državi in volja naroda se bo upoštevala! Država je vendarle naša in uredili si jo bomo po svoji želji. Psihološko je bila njena ustanovitve in centralistična ureditev dobro pripravljena po navdušenju za slovansko in južnoslovensko narodno skupnost. Takrat smo vse merili z velikim merilom svetovnih dogodkov.

S pota

Ondan sem neki čas na deželi pasel lenobo in posluške utepal; kolikor sem si jih nabral, jih bom zdajle prodal.

1. Imenitna knjiga.

Anton Melik: Slovenija. Geografski opis. I. Splošni del, 1. zvezek. Izredna publikacija Slovenske Matice, Ljubljana 1935. Strani VIII+395.

O tej knjigi so se prav navdušeno menili. Slovenska Matica, so vedeli, je že pred štiridesetimi leti začela izdajati vrsto monografij — posebnih knjig pod imenom »Slovenska zemlja«, a pred dobrimi desetimi leti je izdala tudi velik zemljevid slovenskega ozemlja. Zdaj pa nam je za vezilo svoje sedemdesetletnice na mizo položila Melikovo »Slovenija«, ki jo z vso hvaležnostjo do učenega avtorja in do požrtvovalne naše najstarejše in najzaslužnejše založnice smemo šteti med najpomembnejša dela slovenske znanosti.

Kako bi jo bili veseli naši stari rodoljubi, ki so že pred sto leti pestovali vročo željo po obširnem in natančnem opisu vse Slovenije!

Vse delo izide v štirih zvezkih. Prva dva podata splošno, druga dva pa posebno geografijo vse Slovenije.

Tako dobimo slovenskega Valvasorja. Po vsej veliki vrednosti ga bodo znali prav ceniti nemara šele poznejši rodovi, kakor so tudi nemškega Valvasorja začeli božati komaj daljnji potomci.

Prvi zvezek splošnega dela nas je močno razveselil. Z velikim znanjem nam opisuje geografski

značaj in geografsko politični položaj Slovenije, njenega podnebja in rastlinstva, živalstva in ljudstva, ki je kdaj živelo na tej naši ljubi zemlji.

Učeni avtor nam umljivo približuje tudi težja poglavja in prijetno pripoveduje, da se človek pri knjigi zasedi kakor bi bral zanimivo povest. Bralec se od strani do strani navdušuje v veliki ljubezni do svoje domovine s tako lepim licem in s tako veliko preteklostjo.

Slovenci smo po vojni dobili prav iz rok Slovenske Matice razen že zgoraj omenjenega zemljevida že Cankarjevo »Zgodovino likovne umetnosti«, Kidričevo »Zgodovino slovenskega pismenstva« in velik, velik zaklad leposlovnih del iz domačega in prevodnega peresa, no, Melikova Slovenija samozavesno in ponosno stopa ob vsa ta dela — ali se celo postavlja prednje.

Pravkar je izšel že 2. zvezek. Drugič povem, kakšno sodbo sem o njem prestregel med ljudmi.

2. Slovenski pravopis.

Tudi o »Slovenskem pravopisu«, ki sta ga priredila dr. A. Breznik in dr. Fr. Ramovš in ki so ga kritiki in kritikastri že nemilo ogrizli po pravici in po krivici, sem poslušal vroč pogovor. Poglavitne strele sem ujel, da jih zdajle spustim.

Težko smo ga pričakovali. Z njim, smo upali, dobimo veljavno in trdno postavlo, kako je pisati našo besedo, ki jo nekateri brezumno mrcvariijo ali brezvestno maličijo in pačijo s priskutno jugoslovensko latovščino. Mislili smo, »Slovenski pravopis« napravi red v zmedi našega pisanja, pa smo se ukanili.

Danes mi je jasno: Kar je bilo pristno in močno v takratnem našem navdušenju, to je bila misel narodne svobode, volja do te svobode in pripravljenost, za to svobodo nekaj tvegati in žrtvovati. Ta misel narodne svobode in navdušenje zanje je bila prava gonilna moč slovenskih prostovoljcev in iz te misli in iz tega navdušenja se je rodilo vse, kar so velikega storili bodi na Koroškem ali pri Carzanu, v Dobrudži ali v Makedoniji.

Zavest narodne svobode nas je opajala zlasti tu na severu. Čisto konkretno smo čutili njene posledice. Nemštvo je bilo na tleh. Slovenci so dobili doma v svoje roke upravo. Mest je bilo za vse dovolj. Nemške šole so se spremenile v slovenske. Maribor je dobival slovensko lice. Zdelo se nam je, da se je vse uresničilo, o čemer smo v svoji skromnosti sanjali. In vse to je prišlo hkrati z novo državo. Postala nam je domalega najvišja vrednota. Našli so se celo Slovenci, ki so trdili, da je naše »narodno vprašanje rešeno«. Priznati moram, da so mi bili ti ljudje ob misli na Koroško in Primorsko zoprni.

V takem duševnem nastrojenju in spričo velikih zunanjih dogodkov, ki so odvrčali človeka od globljega razmišljanja, je mnogo dobrih Slovencev zgubilo duševno ravnotežje ter začelo podrežati slovensko stvar nekemu meglenemu jugoslovenstvu, ki so ga istili z državno mislijo. In zgodilo se je tudi meni, da sem, zaposlen s skrbjo za rešitev naših severnih krajev, zgrešil pravo pot in kot Slovenec prvič čutil v duši zbežanost in negotovost. Nisem več čutil jasne razlike med svojim pojmovanjem naroda in med pojmovanjem jugoslovenskih nacionalistov. Povsod smo skupno nastopali in dopuščal sem, da so me z njimi istili in storil sem marsikaj, kar bi bil pri jasnejši slovenski zavesti gotovo opustil. Ni dolgo trajala ta doba, a dokazala mi je, da slovenstva nisem doživel dovolj globoko in čutim se po njej ponižanega in čutim jo kot svoj veliki greh. Za to svojo nezvestobo slovenstvu in sebi hočem delati pokoro vse življenje. Ne s samoobtožbami! (Nič ni sentimentalnosti v meni, saj me celo zavidajo za mojo duševno vedrino.) Delati jo hočem z večjo vneto v službi slovenske stvari, z večjo strogostjo nasproti sebi, s prizadevanjem po večji preprostosti in jasnosti v mišljenju, z neutrudljivim iskanjem virov slovenske duhovne in moralne moči

Knjiga, ki hoče biti pravopisni zakonik, rada v dvomih vega na dve plati, malo loči dobro od slabega, ker besed ne izbira in ne veja, marveč jih nedosledno le registrira po živi ali pisani izreki, pa naj je dobra ali slaba, domača ali tuja.

Bog daj, da bi kaj kmalu učakali drugo izdajo, ker upamo, da jo bo dr. A. Breznik priredil sam s strokovnjaki, kakršni so prof. Iv. Koštal, dr. A. Debeljak in dr. Joža Glonar, ki imajo, kakor on sam, res okus in uho za naš jezik.

3. Latovci.

Bolezen pobijati (= zatirati), vlak je pregazil (= povozil) človeka, prevalil (= prehodil) je pot, težka (= huda, velika) nesreča, potuje za (= v) Belgrad, v ostalem (= sicer, drugače), zaprepasčenje (= prepadenje, prestrašenje, strah), a mašte? (= imate), ste videl (= videli), ste prišla (= prišli), sigurno (= gotovo).

4. Hlapec.

V nekem ljubljanskem listu se nekdo na ves glas spotika, ker ni naš radijski napovedovalec prav izgovarjal angleškega ali francoskega imena, češ, s tem se smešimo pred tujim svetom.

Kar se pomni da, si še noben Anglež ali Francoz ni belil glave, kako se slovensko ali slovansko ime izgovarja, marveč ga je zmerom izgovarjal in ga še izgovarja po svojem jeziku in izgovoru (Stavinski — Staviski!). In ni imel in nima občutka, da se smeši!

Smeši pa se Slovenec, napihnjeni vseznalec, ki se povsod boji tujčeve sodbe in ki hlapčevsko obožuje in občuduje vse, kar je tuje. Pametneje

in z rastočim umevanjem za skrbi in težave slovenskega človeka.

Izključil bi rad vsako možnost napačne razlage mojih besed. Ne malim dogodkov ob prevratu in tudi ne našega dela in našega navdušenja. Ni res, da bi bile naše žrive zaman. Kar smo storili iz navdušenja za narodno svobodo, kar smo napravili iz zavesti, da služimo svobodi svojega in drugih narodov, to mora v veke roditi dobre sadove, in niti kaplje krvi ni bilo zastoj prelite. A grešili smo, ker smo ta duh svobode oskrunili s primesjo tistega nacionalizma, proti katerega nasilni miselnosti smo šli v boj. Kar je dobrega in močnega v nas in kar bomo v bodoče velikega ustvarili, vzniknilo bo iz tega duha svobode, in kar bomo storili proti bistvu našega življenja in življenja drugih, se bo rodilo iz zanikanja in izdajstva tega duha.

Nasilni nastop nacionalistov proti tistim, ki se niso mogli sprijazniti z novim redom, je bil začetek tega duha nesvobode. Bil je izraz duševnosti osvobojenega sužnja. Ta duševnost mi je bila zoprna.

Začel sem z izpraševanjem svoje narodne vesti. Kaj je z narodnim načelom in veliko narodno mislijo? Kje stojim? Zavestno ne morem pripadati hkrati dvema narodoma. Država ali narod? Kje je primarna vrednota? Ideja še ni dejstvo, je samo projekcija dejstva v bodočnost. Kje stoji moje ljudstvo? S katerim narodnim občestvom je moje življenje usodno povezano in kje koreninim duhovno in čustveno, s svojimi koristmi in prizadevanjem? H kateremu narodu se priznavam — brezpogojno in brez omejitve? Ali smo Slovenci popolnoma enakopravni v državi in imamo vse pogoje, da se svobodno razvijamo po notranjem zakonu svojega bivanja, ali odločamo sami o svoji usodi?

Vsa ta vprašanja bi se bila pojavila že mnogo prej, ko bi ne bilo koroške žaloigre, ko bi ne dvigali Nemci in nemškutarji svojih glav in segali po naši zemlji in ko bi ne bili med nami reakcionarni elementi, ki se jim je tožilo po rajni monarhiji in so iz tega razloga bili nasprotniki nove države. S to družbo nisem hotel imeti nobenega opravka. Vsi ti nasprotniki države so ovirali naše narodno streženje.

Popolno razčiščenje je zame prišlo čez noč. Bilo je treba samo še povoda. Srečal sem se s prijateljem in se razgovarjal z njim o naših zadevah. V razgovoru sem porabil argument, ki je značilen za vse jugoslovence, argument o naši maloštevilnosti, rabil sem ga izzivalno in proti svojemu prepričanju. Prijatelj je obmolnil. Bila je najhujša moralna zavrnitev, ki sem jo kdaj od kogarkoli prejel.

Tisto noč nisem spal. Nemogoče mi je bilo v takih vprašanjih prenašati negotovost. Moral sem priti stvarjem do dna. Hotel sem imeti sam s sabo čiste račune.

Blagoslovljene in plodne so tihe noči, ko si sam s sabo, kakor bi bil nekje v veselju, ko vse zgovornejši govori glas vesti in srca. V taki noči si pripravljen sprejeti tudi najtežje spoznanje in v strastnem iskanju resnice rišeš v globino duše in vidiš tam, kar je v njej nečistega, a tudi, kar je najbolj tvojega in najsvetlejšega v tebi. Še vsaka velika odločitev in velika misel se je porodila iz neslučenih globin naše duše in našla v njej svojo potrditev.

V tej samotni noči sem do kraja spoznal svojo zablodo. Spoznal sem, da sem hodil po napačni poti in se izneveril samemu sebi — in vse to s tako gotovostjo in brezpogojnostjo, da bi ostal pri tem spoznanju, ko bi bil edini med Slovenci, ker sem bil prepričan, da bi mi drugi sledili.

bi storil, če bi včasih prestregel tudi tujo učenost, da bi slišal in videl, kako se naši besedi godi v tujih ustih in peresih!

5. Vojni dobrovoljci.

Ondan so se zbrali, da bi poslušali nekaj votloodnečih govorov

Ko se je hrup poleg in so se zijala razmeknila, so se stari vojščaki steknili v manjše družine, da bi se povesečili svidenja in da bi se kaj pomenili.

»No, kaj praviš, Francè?«

»Precej je nas bilo in vse ceste so bile polne ljudi.«

»Da, kar lepo je bilo. Pa kaj bi s tem? Kruha le nimam, čeprav sem dobrovoljec, junak in ne vem kdo še vse! Do nobenega stalnega zaslužka ne pridem, naj si še toliko prizadevam.«

»Tačas si nihče med nami ni mislil, da se bo svet tako čudno sukal.«

»V prekleto grdih rokah smo!«

»In koliko smo tvegali, ko smo šli med dobrovoljce!«

»In kaj nam je bilo prebiti v strašnih bojih.«

»Kjer je bila nevarnost največja, tja so pošiljali nas.«

»Prav so storili, drugega nismo zaslužili.«

6. Jetika.

O, to je huda bolezen. Ondan so ves teden pisali in govorili le o njej. Zgovorno so si dopovedovali, da je jetika ali tuberkuloza strašno socialno zlo in poglavitna bolezen siromakov.

V tej samotni noči sem kakor videc gledal vir svoje zmote. Na dnu vsega navdušenja za slovanstvo in jugoslovenstvo je bilo mnogo strahu, strahu pred usodo majhnega naroda, strahu pred bodočnostjo, je bil beg pred samim sabo in pred lastno brezpomembnostjo, pomanjkanje življenjskega poguma in močne vere. Sram me je bilo, da sem tak slabši in sem zatajil to, kar mi je dalo v mladih letih hrbrtenico in ponos, da bi bil kljuboval celemu svetu. Kam sem bil zašel? Kakšna mešanica čustev je bilo to moje jugoslovenstvo? Kaj se more roditi dobrega iz takih osnov?

Do prijemljivosti jasno mi je postalo: Taki, kakršni smo Slovenci danes, neizčiščeni, nezaupljivi nasproti sebi, brez močne vere vase, nismo sposobni služiti ideji, ki bi nas spajala z drugimi narodi v višjo enoto, nismo sposobni sklepati prijateljstva na osnovi medsebojnega spoštovanja in medsebojne enakopravnosti, nismo sposobni v višji enoti ohraniti svoje bistvo in s svojim bogastvom druge oploditi, naše sodelovanje se mora izroditi v hlapčevanje, naša pomoč v nesrečo drugim in sebi, naše delo ne more služiti svobodi naroda, ker smo v svoji duši še nesvobodni in zato vedno pripravljeni misel svobode izdati in se uiniti njenim rabljem kot orodje.

Iz takih nečistih osnov ne more zrasti in ni nikdar zrastle nič velikega in trajnega. Dokler se Slovenci ne najdemo v zvestobi do sebe in v veri vase, bomo iskali svojo bodočnost v paberkanju pri mizi močnejšega in bogatejšega, bomo malikovali pred zunanjo, otipljivo močjo, in ne bomo umeli poslanstva in naloge majhnega naroda, ki ne more biti druga, ko ta, da postane najbolj čisti glasnik duha in svobode, pravice in človečnosti, da najbolj čisto služi narodni ideji v njenem kulturnem in človečnostnem pojmovanju in išče bolj jasno in dosledno ko veliki narodi svojo bodočnost v duhovni, kulturni in moralni rasti ter močni občestveni zavesti.

Usoda nas je postavila na ta ogroženi košček evropske zemlje, tu smo in tu moramo vršiti svojo nalogo častno ne glede na svoje število. In ko bi nas bilo za polovico manj, nam ne bi kazalo nič drugega, ko da s podvojenim naporom potrdimo sebe. Brez volje do lastnega življenja je vseeno, kje utonemo. Nobene vrednote ne bi pomenili drugim, in drugi ne nam. Slovanstvo ni nobena

etnična, narodna in kulturna enota. Kot Slovani pomenimo toliko, kolikor pomenimo kot Slovenci. Slovanska skupnost nam ne more pomeniti nič drugega, ko solidarnost svobodnih slovanskih narodov na osnovi poglobljenih kulturnih stikov in skupnih realnih koristi. Slovanstvo ni nič bolj določen pojem ko germanstvo. Nihanja med mističnim sanjarjenjem o vseslovanskem poslanstvu in odurnim nacionalističnim materializmom je bilo dovolj, prineslo nam je samo zlo. Naša bodočnost je v poglobljenem pojmovanju in vernem izvajanju velike narodne misli.

Zavedam se: Starejši svet našega razumnštva se do tega samozavestnega, poduhovljenega, a realističnega pojmovanja slovenstva v celoti ne bo več dokopal. To je naloga mladine. Zaradi nje sem napisal to izpoved, da spozna, zakaj je mnogo dobrih Slovencev zašlo, in marsikateri od njih še danes ni našel domov. Mladini je danes lahko videti pravo smer, a nam je bilo težko. Rojstvo te države, osvoboditev izpod nemškega jarma po vsem trpljenju svetovne vojne in prejšnjem zapostavljanju je bilo za naše razumnštvo tu ob meji tako velik in odločilen doživljaj, da bodo vzori in gesla te dobe mnoge od njih spremljali do groba. Zakon življenja je tak, da povprečni človek v razmeroma zgodnji dobi neha z duhovnim razvojem. V poznejši dobi le težko sprejema nova spoznanja in se najrajši navdušuje ob spominih na mladost. Odločnega preloma s starimi, ljubimi vzori in nazori od starejšega človeka ne moremo pričakovati. Vse to in še marsikaj drugega dajmo upoštevati, ko presojamo ravnanje našega razumnštva. Ni to zagovor, ampak razlaga dejstev. Ni vse neznajno, kar ni v našem taboru. Mladina naj ne bo nestrpna. Dobra stvar počasi zori. Ne ločimo ljudi po sili in za vsako ceno v slovenski in protislovenski tabor. Protislovenskega tabora ne priznavam. Onstran mostu naj ostanejo politični zvodniki s svojimi priskledniki, kar pa je pošteno, skušajmo malo po malem pridobiti. Vsi, ki jasno vidite smer pred seboj, vaša dolžnost je, da pomagajte tavajočim, da najdejo pot domov!

Večkrat je stranke pogubilo napačno ravnanje z lastno opozicijo, kakor pogrešena borba z nasprotnimi strankami.

Najhujši narodni boj

Že par tednov se vrši najhujši, najneizprosnejši narodni boj, in sicer ne kje daleč na meji, tudi ne za mejo kje, ampak prav doma, tako rekoč na domačem dvorišču. Tuji tekstilni gospodje, ki so si z dobrodušno podporo ljudi, ki povsod podarjajo samo narodnost, postavili velike tovarne v Kranju, so z izkoriščanjem našega delovnega ljudstva pritirali tako daleč, da je tudi najpotrpeživejša minila potrpežljivost in da je vse delavstvo složno, brez izjeme, stopilo v štrajk.

Ni treba naštevati, kaj so ti industrijski gospodje vse počeli z našimi ljudmi. Že samo sramotno nizke plače so popolnoma zadosten vzrok za štrajk. Nesocialno in nemoralno izrabljanje ženskih moči v tovarnah je žalostno poglavje. V teh tovarnah so tuji kapitalisti dali našemu delavstvu naravnost demonstrativno čutiti, da imajo tujce — svoje rojake za višja bitja med našimi domačimi delavci. Tem njihovim valptom je bilo proti našim ljudem vse dovoljeno. Naši ljudje so bili vedno nasproti njim brezpravna raja. Raz-

merje med plačami najboljših naših delavcev in tujih valptov tujega kapitala je vnebovpijoče.

Ti moderni vitezi kapitalizma so tudi na zunaj vedno demonstrativno kazali, da nočejo z našo narodnostjo in z našo kulturo imeti nikakih stikov. Ako jih je kdo za kak kulturni namen prišel prosit prispevka, so ga hladno postavili pred vrata s cinično izjavo, da niso za to prišli v Slovenijo, da bi dobrote delili, ampak da so prišli zaslužiti.

Zato je popolnoma razumljivo, da so vse simpatije kranjskih meščanov in tudi vseh okoliških kmetov odločno in nerazdeljeno na strani stavkujočega delavstva. Še petelin je v boju s tekmeccem na domačem gnojišču bolj korajžen kakor na tujem! Mi vsi se moramo zavedati, da na domačem dvorišču moramo podpreti domače ljudi proti tujim kapitalistom!

Industriji skušajo v javnosti pridobiti simpatije. Naj se industrijski gospodje raje vprašajo, kako so se oni in njihovi pomočniki obnašali.

Kdor prične pogajanja z očitki, kaj se je v vojni grešilo, nima resnega namena za sporazum. Moralne pridige niso prava priprava za mir, zato je veliko boljše izpraševanje lastne vesti.

Tudi namigavanje, da so med delavci komunisti, je neumestno. Štrajk se ne vrši v znamenju komunizma, ampak v znamenju nujne samobrambe. Če se narodno občestvo ne bo zavzelo primerno za ta ogroženi, socialno šibki del v njegovi težki uri, potem tudi drugič ne bo imelo pravice zahtevati od delavstva narodnega čuta.

Tukaj naši trpeči, izkoriščani ljudje, tam tuji kapital brez najmanjšega smisla za naš narod, — to sta stranki, ki si stojita nasproti v tem hudem boju.

Ko so pred leti francoski kapitalisti v poljski državi bili v popolnem podobnem boju s poljskim delavstvom, je država ne glede na zunanje politične odnose posegla vmes z vso odločnostjo in z vojaštvom zasedla tovarne. Naše oblasti so zavzele glede tega štrajka pravilno stališče in naše delovno ljudstvo pričakuje od njih, da bodo tudi z vso doslednostjo in odločnostjo nadaljevale.

Naša javnost, posebno tista, ki se kar cedi same nacionalnosti, naj se pa zaveda, da je tu polje, kjer se lahko nacionalnost dejansko izkaže.

Kadar si javni delavec pridobi toliko življenjskih izkušenj, da ne prenese več dobrih svetov in kritike, je zadnji čas, da se umakne v zaslužni pokoj.

Ali ste poravnali naročnino?

Opomin iz Francije

V sestavku »Kupujmo domače blago!« v 31. številki letošnje »Slovenije« sem pokazal na nekatere naše napake, ki jih lahko odpravimo brez težav in jih bomo tudi morali odpraviti, če naj veljamo za zrel narod. Vzeti si moramo za zgled Hrvate, ki so v tem že daleč pred nami, da o drugih slovanskih narodih ne govorim. Društva, klubi in razne lige, posebno tiste, ki se bavijo z narodno-obrambnim delom in gojenjem prijateljskih zvez z drugimi slovanskimi in nam naklonjenimi narodi, bodo morale stopiti iz rezerve, pa začeti z delom med širokimi ljudskimi plastmi. Z delom po vnaprej določenih smereh, kakor so bile podane v zadnji številki »Slovenije« v sestavku »Potreba delovnega načrta«. Kakšen naj bo ta načrt in kdo ga naj izdelava, v to se danes ne spuščam. K delu bo treba povabiti vse iz vseh slojev našega naroda, ki uvidevajo potrebo po takem delu. Zadnji čas je, da stopimo od besed k dejanjem.

Na nevarnost, ki nam preti, če se ne zganemo, nas opozarjajo tudi številni opomini mož drugih narodov. Čeprav so ti klici namenjeni dotičnim narodom, zveni iz njih opomin posredno tudi nam. Članek Raoula Latrice v »La Depeche« od 1. t. m. pa imamo lahko za svarilo, naslovljeno naravnost na nas. Iz njega slišimo, da obstoji v Münchenu Akademija za proučevanje razmer na Balkanu. Nemški gospodarski potniki, ki prihajajo k nam, so bržčas vsi njeni absolventi. Da opravljajo poleg prodaje in nakupov še druge posle, leži na dlani. Poleg teh prihajajo k nam leto za leto še drugi, po načrtu do vseh podrobnosti zasnovanem: stalni zastopniki nemških tvrdk, strokovnjaki, počitničarji in letoviščarji, izletniki in drugi. Prihajajo v najoddaljenejši in najzapuščenejši kraje, kjer je kak Nemec, seveda z natančno odrejenimi nalogami. Obiski se določajo in organizirajo v Nemčiji po podatkih, ki jih dajejo tukajšnji nemški zaupniki. Namen je, podjarmiti naše kraje gospodarsko in pripraviti tla nemški politični ekspanzivnosti. Prvi uspehi prodiranja nacističnega kapitala na Balkan so že vidni: nemška reklama začinja prevladovati, nemško blago že izpodriva domače in blago iz drugih nam naklonjenih držav, ustanavljajo se nemška podjetja, stara se razširjajo s pomočjo nemškega kapitala itd. Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu gospodarsko popolnoma odvisni od Nemcev, naš človek bo garal le še za nemški kapital. Omenjeni članek se glasi:

»Glede izvoza lesa je Francija svojemu nepomirljivemu neprijatelju, kakor je Madžarska, dovolila večje ugodnosti kakor Jugoslaviji. Skopa je tudi pri posojevanju svojega kapitala, ki ga daje le pod oderuški pogoji. V največjem strahu pred nemško nevarnostjo na Renu, gleda samo na obrambo zoper to nevarnost.

Izkoriščajoč napake francoske politike, izvaja Nemčija na Balkanu propagando po svojih agentih, za to delo izvrstno pripravljenih na münchenski Akademiji za proučevanje razmer na Balkanu. Iz Münchena prihajajo potniki, ki od Donave do Macedonije zamenjujejo stroje za kmetijske pridelke, proslavljajoč pri tem nemško moč in nemško tehniko. Ti stalno obiskujejo najoddaljenejši vasi, polagajoč osnove bodočim simpatijam za tretje cesarstvo. V mestnih središčih se nastanjajo izvestni drugi münchenski učenci, odpirajoč šole, klube in bogato opremljene knjižnice. Delajo disciplinirano in metodično, poslužujoč se sredstev, ki najbolje ustrezajo krajem, kjer se nahajajo.

V Belgrad pride pariška Komedija igrati francoski klasični repertoar. Prirejajo se razstave francoskega slikarstva in kiparstva. Pomembni govorniki predavajo o najboljših francoskih pisateljih. Prav in lepo; toda pri tem prihajajo v ozir le nekateri izbranci, ki so tako dobro poučeni, ne načenjajo se pa vprašanja, ki bi jih bilo obravnavati pred širokimi ljudskimi množicami. Obiskovalci naših razstav in poslušalci naših predavanj pa še naprej ponavljajo razloge, zaradi katerih mislijo, da je potrebno pritoževati se nad Francijo, kljub njeni privlačnosti, vabljenosti njene mode in umetnosti. O teh razlogih bi bilo potrebno razpravljati, ter v njihovo podkrepitev o dejstvih, posvečenih v prvi vrsti smislu naše zunanje politike — koristim, ki jih Jugoslavija črpa iz svojega prijateljstva ter o mejah tega v obsegu posojil, ki jih je dobila od nas, pa moratorijem, na katere so pristali naši upniki. Tedaj bi nas naši neprijatelji ne mogli tako lahko predstavljati kot oderuhe in nasprotnike miru. V Jugoslaviji kakor v drugih državah se ne moremo več vdajati akademskim razpravam in izlivom srca, nego moramo nastopiti z dejstvi v rokah in ta razglasiti z besedo in tiskom. Napad izziva obrambo, ta pa mora biti prilagojena razmeram.

Kakor Nemci vzdržujemo v Jugoslaviji tudi mi neke prosvetne ustanove. Del tega denarja bi brez dvoma bil bolje uporabljen, če bi v našo državo pripeljali večje število dijakov, časnika, učenjakov in književnikov.

Nemčija je sposobnejša od nas. Ta prireja cene potovanja, razkazuje svojim obiskovalcem

tovarne, muzeje, sportna igrišča, kmetijske naprave. Sicer se prizadevamo po zgledih, toda smo nerodni. Neko jugoslovansko pevsko društvo, ki je nedavno želelo obiskati Francijo, na naših progah ni moglo doseči popusta. Nemško poslanstvo pa je temu društvu ponudilo brezplačno vožnjo in življenje v več mestih tretjega cesarstva. Takih primerov je brez števila.

Ta opomin bi lahko napisal tudi kak Čeh, Poljak, Anglež, kdorkoli, ki reflektira na trgovske zveze z Balkanom. Vrednost članka je v njegovi informativnosti, ne v nasvetih, ki so malotni, polovičarski. Pisec je videti dobro poučen, kaj prida politik in gospodarski strokovnjak pa ne more biti; kajti na koncu ga polomi, kakor da je pristen Jugoslovian. Predlaga namreč, da naj se po njegovem mnenju nepotrebni francoski konzulat v Splitu opusti, »da se bo dobilo 100.000 frankov, za katere bi se izdala izvrstna brošura o koristih, ki jih Jugoslavija ima od francoskega podjetja v Boru (zlatokop. Op. pis.), hkrati pa omogočila francoskemu klubu v Skoplju stavba na zemljišču, ki ga mu ponujajo njegovi prijatelji.«

Torej: razmakne naj se gora, da more ven — miška! Le naj se opusti francoski konzulat v Splitu, pa bodo ustanovili Nemci namesto enega — tri. Kljub zaključku, ki razočaruje, odpirajo pisčeva odkritja perspektive za delo na najširši

osnovi. Za delo, ki bi moralo zajeti vse ljudske plasti, ne samo nekaj izbrancev in samozvancev. Sodelovati bi morali vsi: vse zbornice, društva, klubi, lige, pa tudi posamezniki, ki spoznavajo potrebo takega dela in imajo voljo zanj. Toliko se govori in piše o raznih prijateljstvih, kaj prida uspehov pa ni, razen če so govorance in kajenje drug drugemu tudi uspehi. Za praktično življenje so taki »uspehi« brez pomena, narod kot celota nima od njih nobene ali le bore malo koristi. Očistiti moramo najprej same sebe in napraviti red, kjer ga lahko sami, brez tuje pomoči. Beseda mora postati dejanje.

Geslo »Svoji k svojim!« je češkega izvira — Čehi se od vsega začetka ravna po njem, in ne gre jim slabo. 20. t. m. je imel francoski minister za trgovino in industrijo Paul Bastid v radiu govor, katerega vsebina je bila: Svoji k svojim! Ne gre tu za nikak šovinizem, ampak za zdravo gospodarsko politiko. V veliki zmoti so tisti, ki mislijo, da je z novimi državnimi mejami naš narodni obstoj zavarovan. Nemška ekspanzivnost ne pozna mej. Na olimpijskih reklamnih lepakih je vsa severna Češka bila označena kot nemško ozemlje; prav tako se uči v nemških šolah, da teče jezikovna meja na Slovenskem od Zidanega mosta do Brežic. Gospodarske koristi, ki nam jih prinaša kapital tretjega cesarstva, so zgolj danajski darovi, pred katerimi — pozor! D.M.

Edini uspešni način borbe proti komunizmu je ustvarjanje pogojev za zadovoljno bit mladine.

Opazovalec

Izbran fižol

47.

Vzdihljaj »kulturnega preglednika«.

»Jutro« ima tudi rubriko »Kulturni pregled«, ki mu ga ureja — o. V izvodu z dne 18. avg. t. l. prinaša tamkaj poročilo o d'Ormessonovem spisu »Qu'est-ce qu'un Français?«, ki ima po mnenju poročevalca — o. pred mnogimi to prednost, da je napisan v jasnem, elegantnem slogu. In to napoti poročevalca, da vzdihne: »Kakšen prijeten oddih po čitanju, denimo, nemških in v zadnjem času celo slovenskih spisov s področja politične teorije in revialne publicistike!«

Ta vzdihljaj v poročilu, ki govori proti koncu tudi o »sedanjem času, ki kliče na plan vse varuhe demokracije in zdravega razuma«, se nam silno dopade. Kajti francoščina, ki je postala zaradi jasnosti in elegance diplomatski jezik, v sodobnih sestavkih ni izpostavljena zankam, ki jim je izpostavljena sodobna slovenščina slučajno prav v področju politične teorije in revialne publicistike po zaslugi zakonodajalcev iz vrst — »Jutrovih« botrov, seveda v znamenju »demokracije in zdravega razuma«.

48.

Aforizmi iz JNS v pouk in zabavo.

Novi predsednik JNS je v Sarajevu izjavil poslancu in popu Milanu Božiću o sebi, da je sprejel predsedništvo JNS, ko so mu ga ponudili, da bi bil pa sprejel tudi »redov«-ništvo, če bi mu ga bili ponudili. Kot »redov« Živković torej samo zato ni vstopil, ker mu to ni bilo mogoče potem, ko so mu ponudili edino drugačno mesto v stranki: namreč predsedniško. — Prav tako je rekel, da mu ne bo nikoli žal, da je na čelu janezov, in da bo — po potrebi — rad izgubil tudi glavo. Osebo je konferenčnikom še priporočil, da sprejmejo med se vsakogar, da se le prijavi. — Starina Atanazij Šola pa je razglasil istim konferenčnikom: »Kdor se nam postavi po robu, bo povaljan in zmečkan kot list papirja.« — To ga pa ni zadrževalo, da ne bi bil rekel tudi: »Pravijo, da smo pisana družba, ali mi to nismo.« (Kar se da dobesedno iz belgrajske »Politike«.)

49.

Ping-pong iz »Otažbine«.

Ljotičev »Zbor« ima po obvestilu v št. 114 »mesne organizacije« v Kranjski gori »sreza radovljiškog«, katere odbor sestoji iz sledečih: predsednika Jožeta Kosmača, namestnika Andreja Berčeta, tajnika Lojzeta Smoleja in odbornikov Mirka Juvana, Alojzija Udermana, Adolfa Smuka in Toneta Zupana. »Mesni organizaciji« v Trbovljah »sreza laškog« načeljuje odbor, v katerem je predsednik Franc Šturbej, namestnik Ivan Zaplotnik, blagajnik Franjo Želič, tajnik Lojze Fratar, odborniki pa so Rudolf Kalič, Ljuboslav Škoda, Stefan Vivod, Franc Knez, Tomaž Dečman, Polde Brinovec, Žani Miklavčič, Ivan Ule, Ivan Zavolšek in Ivan Leskovec.

V št. 122 »Otažbine« beremo sledeča »povelja«:

a) Na podstavi čl. 42 pravil jugoslovenskega narodnega pokreta Zbor je predsednik Dimitrije Ljotić odobril statut omladine Zbora. S tem statutom je ustanovljena organizacija omladine v okviru Zbora. Te dni prejmejo vse organizacije razpise z natančnimi navodili za ustanovitev omladinskih organizacij Zbora.

b) Na podstavi čl. 42 pravil Zbora in čl. 32 statuta omladine Zbora je predsednik Zbora postavil za predsednika omladine Zbora tovariša dr. Danila Gregorića, odv. pripravnika in čl. ena vrhovnega odbora Zbora iz Belgrada.

c) Na predlog predsednika omladine Zbora je potrdil predsednik Zbora sledeče člene vrhovnega starešinstva omladine Zbora: Vinka Outrato, Ljubljana; Bogdana Jakšića, Zagreb; Vjekoslava Radunića, Split; Dimitrija Subotića in Dragutina Jakšića, Belgrad. Na podstavi čl. 19 statuta omladine Zbora je predsednik omladine Zbora določil za namestnika predsednika omladine Zbora tovariša Vinka Outrato, za glavnega tajnika omladine Zbora tovariša Dimitrija Subotića, za glavnega blagajnika omladine Zbora pa tovariša Dragutina Jakšića.

V št. 124 »Otažbine« pa najdemo »povelje«: Vse organizacije omladine Zbora, ki so obstajale, preden je predsednik tov. Dimitrije Ljotić predpisal statut omladine Zbora, naj se takoj preuredijo po predpisih statuta, ki se jim te dni dostavljajo.

»Red in mir« v Zboru je na vsak način zaviden! Ker ne dobivam »Otažbine« vselej, kadar razveseli javnost s svojim pojavom, vas prosim, g. urednik, za posredovanje, da bi dognal, kako visoko morajo členi Zbora in omladine Zbora po predpisih predsednika tov. Dimitrija Ljotića dvigati noge, kadar korakajo v zboru in v sprevodu. Prav tako bi tudi rad zvedel, v katerih krajih Slovenije je predsednik tov. Dimitrije Ljotić že predpisal, kateri srečneži so členi Zbora, ali celo udi njegove mladosti. Z.

Spet prikrajšani

Minister za javna dela je odobril načrt za dela na račun posojila 50 milijonov dinarjev, ki ga je bil najel na osnovi § 67. o proračunskih dvanajstih za l. 1935-1936. Načrt obsega zgolj naprave za preskrbo suhih krajev z vodo, ki se večinoma že izvajajo. Dela bodo veljala 30.514.000 Din in so razdeljena na posamezne banovine tako-le:

Banovina	Dinarjev	%
1. Zetska	6.000.000	19.66
2. Savska	5.900.000	19.34
3. Vardarska	4.180.000	13.70
4. Primorska	3.258.000	10.68
5. Moravska	3.150.000	10.32
6. Dravska	2.662.000	8.72
7. Vrbaska	2.610.000	8.55
8. Drinska	2.044.000	6.70
9. Donavska	710.000	2.33
Skupaj	30.514.000	100.—

Nihče ne more imeti ničesar proti temu, če se misli v prvi vrsti na kraje, kjer je potreba večja, saj je to osnovno pravilo vsake vzajemnosti:

Na zadnjem mestu je celo pri sodstvu, kar nazorno prikazuje dr. Štempiharjev članek v zadnji »Sodobnosti«, ki bi ga moral preštudirati ne samo sleherni slovenski pravnik, ampak sploh vsak, ki zasleduje javno življenje. Če vzamemo za osnovo število prebivalstva, bi Slovenija morala prispevati k skupnim državnim potrebam le 8,2%, dejansko je pa plačala l. 1935 na državnih davkih nad 16%. Po tem merilu bo za zgoraj prejetih 2.662.000 Din morala vrniti najmanj 8.000.000 dinarjev, to je

5,338.000 dinarjev več. K temu je treba prišteti še prav znatne obresti od zadnjega zneska. Po davčni obremenitvi bi spadala na drugo mesto, pred vardarsko banovino, uvrščena pa je šele na šesto mesto. V Suhi in Beli Krajini stalno primanjkuje vode, da jo vozijo ponekod po ure daleč, kadar je suša, pa zato ne gre, da bi se Slovenija zapostavljala pri napravah za preskrbo vode. Vemo pa, da so vsi opomini zastoj in da ne bo prej boljše, dokler ne bomo s svojim denarjem sami razpolagali. Jugoslovanski nacionalni centralizem nas biča še zmeraj in še zmeraj huje nas biča.

Zasebno prenašanje pisem in zavojev prepovedano

Minister za promet je prepovedal dajati šoferjem avtobusov odprta ali zaprta pisma in zavetje, da bi jih med potjo izročali znancem. Prestopki bodo kaznovani z globo v višini 20 kratne poštne pristojbine, šofer pa z odpustom iz službe. V vnovičnem primeru se ho odvzela koncesija.

Odredba zadene najbolj prečansko kraje, zlasti Slovenijo, ker je tu avtobusni promet najbolj razvit. Pri tem je treba poudariti še, da ljudje z malimi izjemami tako ne izročajo svojih pisem in drugih pošilk šoferjem, ker bi hoteli kaj prihraniti. Narobe, posredovalnina ali napitnina, ali kakor jo že hočemo imenovati, za šoferja znaša gotovo povprečno več, kakor poštna pristojbina. Toda ljudje so naravnost prisiljeni, zlasti v nujnih primerih, da vzamejo šoferja za slo. Kajti tedaj se vsaj lahko zanesejo, da bo prejel naslovljenec pismo o pravem času, skoraj zmeraj istega dne. Če pa hoče oddati Ljubljancem nujno pismo recimo na Jesenice, če ga nese sam na pošto zjutraj o pravem času in še plača ekspresno pristojbino, če mu na pošti zagotove, da bo pismo popoldne v rokah naslovljenca — če pa kljub temu pismo ni bilo dostavljeno tega dne, ampak šele naslednjega z ostalo pošto, potem se ne sme nihče čuditi, da se ozira v bodoče tak odposiljalec za priložnostjo, da si priskrbi točnejšega in zanesljivejšega posredovalca, kakor je pošta.

Šofer kot posredovalec za nujne pošiljke je torej nastal po sili razmer. Namesto prepovedi in kazni bi bilo vse bolj uместno, če bi poštna uprava nastavila zadostno število osebja. Dohodke vsaj v Sloveniji ima tolikšne, da bi ga lahko podvojila. Prenehati je že kdaj treba z jugoslovensko nacionalno prakso, da naj prav Slovenija v vseh panogah uprave doplačuje za primanjkljavne južne pokrajine.

Obljubljena dežela

Ljotičev »Zbor« se silno razburja nad fašističnimi divjaštvji v Španiji, zraven je pa odkril, da je Portugalska prava obljubljena dežela, kjer vladata »red in socialna pravica«. Hvala pa postane sumljiva spričo njegove trditve, da je to »samo zato, ker je portugalski narod izbral svoje narodne voditelje, ki so mu omogočili preporod«. Takole namreč: »Na čelo državne uprave je stopil človek, ki je spoznal nevarnost, v katero vodi narod in državo strankarstvo, ter se odločil, da spremeni politični režim.« Torej gospoda Salazarja portugalski narod ni »izbral«, ampak je ta kar sam »stopil«, tako po priliki, kakor sedaj stopajo na Španskem Franco, Molla, Juan March in drugi. Tudi kar se tiče tega, da je gospod Salazar portugalskemu narodu »omogočil preporod«, bo najbrž besedna pomota, ker kakor se nam zdi, je ta bil »prerojen« nekako tako, kakor so bili »prerojeni« Slovenci in Hrvatje v zasedenem ozemlju. Pa gotovo ni pomota, ampak hodi »Zbor« le tako okoli, kakor maček okrog vrele kaše, ker se nazadnje sam izda, ko pravi: »Tudi nemški in italijanski narod sta našla način za svoj nacionalni preporod. Vsak po prilikah in potrebah svojega naroda. Zato vladata pri njih red in delo. Hitler je uspel in zaposlil od 7 milijonov 5 milijonov brezposelnih. Mussolini je izšel, kljub zapreki cele Evrope, iz abesinske vojne kot zmagovalček.« Torej to »Zboru« diši. »Preroditi« Jugoslavijo, kakor sta »prerodila« Mussolini in Hitler Italijo in Nemčijo. Kaj Bazovica, kaj Bidovec in Gortan, kaj Slovenci in Hrvatje v zasedenem ozemlju, kaj lužiški Srbi in druge narodne manjšine na Nemškem — rici novega olja v roke, pa takole še kakšen revolver ali bombo, da bo »mir in red in socialna pravica« kakor na Portugalskem. Zdaj vemo, kam pes taco moli. Takole malce oblasti si želi nekdo, pa seveda slave zraven, take na primer, kakršna se lahko dobi, če se gre z avioni, tanki in strupenimi plini nad napol divji narod z golimi rokami. Ko bo to doseženo, bodo dobili vsi nezaposleni delo in v deželi bosta zavladala »mir in red«, pa še »socialna« pravica povrhu, kakor na Portugalskem, v Italiji in Nemčiji. Samo prej mora nekdo »stopiti« na oblast, ki bo narodu »omogočil preporod«. Kdo neki se ima za to za najbolj sposobnega? Znašiti gospod Dimitrije Ljotić, ki se tako otepa očitka, da bi bil fašist? Morda. Pri vsem je značilno še to: zakaj se tisti emigranti, ki se zbirajo okrog »Zbora«, ne vrnejo n. pr. v Italijo, kjer je »dosti dela in vladajo red in mir in socialna pravičnost«? Naj store to, da bomo mogli »Zboru« verjeti.

Mali zapiski

Prepovedan časopis.

Minister za notranje stvari je prepovedal uvažati in širiti v naši državi obzornik »Unsere Zeit«, ki izhaja v Parizu.

Razodetje.

Minister za prosveto Dobrivoj Stosović je povedal dne 31. avgusta t. l. na shodu v Paraćinu v Srbiji, kakor poroča »Slovenec« z dne 1. septembra t. l. sledeče:

»Pred vojno so bile tajne volitve. Toda tajne volitve ne pomenijo ničesar, če je gospodarsko stanje tako, da se pšenica prodaja po 60—80 Din za 100 kg. Mi delamo na to, da se vsakomur zagotovi svoboda pri volitvah. Kadar pa bomo dosegli večjo gospodarsko moč državljanov, bomo tudi dali tajno glasovanje. Želim, da vsemu svetu dokažemo, da ima JRZ podlago in prijatelje v vsem narodu. Mi smo s svojim delom povzdignili ugled države na dostojno višino« itd.

Dolžnost JRZ.

V Zenici se je vršila 26. avgusta t. l. konferenca JRZ, na kateri je govoril tudi minister pošte dr. Branko Kaludjerčić, ki je izjavil med drugim:

JRZ je prevzela dolžnost, da s pomočjo izvršene politične organizacije v državi brani sedanjo ustavo pred vsako neustavno izpremembo, ker je sedanja ustava edina mogoča pravna osnova notranje politike za vsakega realnega politika.

Javna dela.

V Ljubljani dozidava mestna občina k »Delavskemu domu« ženski oddelek s posojilom 1.700.000 dinarjev, ki ga je najela pri Državni posredovalnici za delo.

Dubrovnik dobi novo železniško postajo, ki mora biti dovršena do prihodnjega poletja.

Preurejati so začeli cesto od Sv. Jakova do Kraljevice, kar bo veljalo 3.889.936 Din.

Delati so začeli cesto od Podsuseda pri Zagrebu do Samobora. Stroški so preračunani na 8.343.886 Din.

Prihodnje dni bodo razpisana dela za zgradbo cest iz Belgrada do Kragujevca in iz Belgrada do Subotice. Stroški za prvo bodo znašali okroglo 16, za drugo pa 20 milijonov dinarjev.

Socialno zavarovanje.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Osijeku je zaključil letošnje prvo polletje s prebitkom 419.412 Din, čeprav ima samo 48.816 zavarovancev. Urad trdi, da je to nasledek delovanja »Gospodarske sloge«, ki je s svojim delovanjem vplivala na zvišanje delavskih mezd in s tem tudi na zvišanje prispevkov. — V istem času ima urad v Splitu 770.000 Din primanjkljaja, ki utegne do konca leta narasti na 2 mil. Din. Osrednji urad v Zagrebu vali krivdo na neurejeno zdravniško službo pri uradu ali bolj jasno povedano: na simulantne, ki da jih zdravniki ne preganjajo dovolj. Ta urad je že od nekdaj pasiven.

Stanovitna nestanovitnost

Ljubljancem, ki se je po dolgih letih vrnil iz tujine, se ni mogel načuditi spremembi mesta na zunaj. Glede njegove notranjosti je pa dejal: »Ostarije so ostale, kakor so bile; le gostje se menjavajo, kakor nekdanj. Prve so ohranile svojo stalnost, ohranili so jo pa tudi značaji vseh švi-gašvargarskih konjunkturistov.«

Treba si je zapomniti.

»Samouprava«, glavno glasilo JRZ, piše o Svetislavu Hodžeri: »On je krstil svojo stranko s simboličnim priimkom »Borbaši«, uvedel je modre kroje, uvedel fašistični pozdrav, organiziral straže, predstraže in bojne oddelke ter tako hodi med ljudstvo. Če to ni vrhunec demagogije, je pa slepo posnemanje tujine, a v nobenem primeru ni in ne more biti politična resnost.« — Mi smo pa mnenja, da to ni samo demagogija, ampak še nekaj več, kar se ne sklada z izjavo ministra Cvetko-

vića letošnjo veliko noč v Dubrovniku, da so vse teroristične organizacije likvidirane. Kajti kakšen smisel naj imajo kroj, straže, predstraže in bojni oddelki, če organizacija nima nasilnega namena? Zadržuje pa že sama ugotovitev, da so »borbaši« fašisti, kajti spominjamo se, da je Hodžera svoje dni to odločno zanikal. Ugotovitev je tem bolj važna, ker love »borbaši« tudi po Slovenskem kalinu in šarijo zraven še z nekakšnim »socialnim« programom. Več njihovih tukajšnjih prijateljev je celo v rodbinski zvezi z raznimi belgrajskimi porodicami, katerih imena se večkrat slišijo v zvezi s Petrom Živkovićem, predsednikom JNS. Razdeljene vloge.

S takimi tujci ven!

Dne 26. m. m. je prišlo v tovarni Avg. Westena pri Celju med nekim uslužbencem, nemškim državljanom, in neko domačo delavko do prerekanja, med katerim je prvi delavko oklofotal. Zupnikom, ki so zaradi tega posredovali, je vodstvo tovarne izjavilo, da naj si delavka poišče zadoščenje pri sodišču. Sledile so še druge stvari, ki dokazujejo, da je vodstvo tovarne na strani tujca. — Če bi se zgodilo kaj takega recimo v Nemčiji, bi romal uslužbenec takoj v zapor, podjetnik pa v koncentracijsko taborišče, in moral bi se šteti za srečnega, če bi mu ne zaplenili premoženja. Če se drugi ne zganejo, je naravno, da stopi delavstvo samo v bran zoper prusaško objestnost, ki se zadnji čas nevarno širi med nami. Mar je zato bilo toliko trpljenja, da se bomo dali na lastni zemlji pretepati od ljudi, ki domačinom odjedajo kruh!

Konec našiške afere.

Stol sedmorice v Zagrebu je v našiškem procesu obsojene deloma popolnoma oprostil, deloma jim pa znižal kazen tako, da ni iz tega procesa nikogar več v zaporu. Odpravljena je tudi prisilna uprava pri »Našiški« d. d.

Iz zasedenega ozemlja

»Istra« poroča o številnih aretacijah, ki se zadnji čas spet množe v zasedenem ozemlju. Zapirajo vse vprek, za vsako malost. Skril Josip, Kocijanič Vekoslav in Uljanič Franc, vsi iz Lupoglave, so bili obsojeni vsak na 5 let ječe zaradi — prepevanja hrvaških pesmi. — V vasi Log pri Novakih na Cerkljanskem so miličniki ubili s puškinih kopiti 19 letnega Karla Selaka brez vsakega vzroka. Zdravniški pregled je ugotovil »možgansko kap«. — V Jablanici je bil aretiran mladenič Josip Logar in odveden v Bistrico. Nihče ni vedel zakaj. Pozneje se je izvedelo, da je tajna policija pismo, ki ga je bil dobil iz Jugoslavije, odprla in pretipkala, nato ga pa aretirala. — Vse ljudstvo v zasedenem ozemlju s skrajno napetostjo zasleduje dogodke v Španiji, od katerih ugodnega izida pričakuje vsaj nekoliko olajšanja svojega položaja.

Nazadovanje našega izvoza.

V prvih 7 mesecih letošnjega leta je bil naš izvoz za 352 milijonov dinarjev pasiven, medtem ko je bil lani v tem času za 34.4 mil. Din aktiven. Sankcije naproti Italiji so najbolj zadele slovenske kraje. Od kompenzacij ni imela Slovenija nobenih koristi.

Justifikacija.

25. minulega meseca je bil v Belgradu obešen delavec Jurij Kalabarec, ki je pri nekih demonstracijah brezposelnih v Zagrebu ustrelil stražnika Franceta Ratajca.

Popravite!

V sestavku »Hudomušni vseznalec« naj stoji v 11. vrsti drugega odstavka namesto datuma »26. 2. 1936« pravilni datum »26. 11. 1935«; v 6. vrsti predzadnjega odstavka pa se začne za podpičjem stavek »gibanja, ki obetajo dvigniti ljudsko voljo do sposobnosti za obračun s storilci«, ki je nerazumljiv, ker je izpadlo to-le: »Osmeši pa naj gibanja« itd.

Urednik in izdajatelj: Karel Andreč v Ljubljani.

NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI R. Z. Z O. Z. KONGRESNI TRG

Priporoča

Ivana Cankarja zbrane spise

19 zvezkov z uvodi in opombami iz Cankarja

Ti spisi niso samo naš najboljše narodni tekst, ampak so najpogumnejša izpoved slovenskega duha

Iz lastne založbe se še posebej priporočajo: F. S. Finžgarjevi zbrani spisi (8 zvezkov); Fr. Stelè, Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih; Stanko Vurnik, Uvod v glasbo; Jak. Kelemina, Literarna veda.

Poseben oddelek za pisarniške potrebščine